

Evangelical Theology II 2006-2007

(R. Erwich)

ESSAY ECCLESIOLOGIE

Elke dag kerk

teamspirit?

Vrije Universiteit

B.J. van Luijk

1635123

01-31-2007

Droom

Voor ik dit essay begin wil ik hier een droom aanhalen die ik pas gehad heb¹. Nu horen dromen bij idealen, dus leek het me niet ongepast om deze bij een essay over mijn ideale gemeente weer te geven. Ik begeef me daarmee in het gezelschap van een andere baptist: Martin Luther King. Mijn droom is wellicht minder groots, maar toch wil ik u hem - weliswaar in verkorte vorm - niet onthouden.

...In deze droom bevond ik me op een festivalterrein. Dit festivalterrein was vol mensen, veelal bekenden; zoals dat in een droom gewoonlijk is. Mijn verrassing was groot toen ik daar een aantal van mijn oude collega's van de Koninklijke Militaire Academie tegenkwam. Acht jaar geleden heb ik daar een wonderlijke, doch korte tijd gezeten. Het weerzien was buitengewoon vriendelijk en uiteraard werd er om en om gevraagd naar de belevenissen na mijn vertrek. Het weerzien was ook emotioneel: het vervulde me met de herinneringen aan een tijd van teamgeest en kameraadschap, gecombineerd met hard werken. Toen mij werd gevraagd wat ik het meeste miste, vertelde ik dat deze verbondenheid met elkaar - de teamgeest - me vaak met heimwee deed terugkijken. Ook vroeg men waar ik nu mee bezig was, wat mijn idealen waren. Mijn antwoord was om iets van die verbondenheid over te brengen naar die andere wereld...

Dit laatste is de reden waarom ik deze droom hier wil aanhalen. Die verbondenheid met elkaar is iets waar de wereld jaloers op kan zijn. Niet alleen de wereld, maar niet in de laatste plaats ook de gemeente. Ik hoop in dit essay hier dieper op te reflecteren en zo ook voor mijzelf tot nieuwe inzichten en praktijk te kunnen komen.

Intro

Dit essay werd geschreven ter afronding van het gedeelte over ecclesiologie van het vak Evangelical Theology II. In dit essay wil ik mijn ecclesiologie proberen te beschrijven. Dit wil ik doen aan de hand van de theologen die in deze cursus bestudeerd zijn, te weten: D.L. Guder, M. Volf en J.W. McClendon. Bij het begin van deze cursus was voor mij een belangrijke vraag hoe de kerk zich verhoudt tot het leven van alle dag. Hoe kan de kerk een kerk voor de hele week zijn en niet alleen op zondag? Dit heeft voor mij alles te maken met de droom die ik aangehaald heb. Mij dunkt dat verbondenheid zich verder uitstrekt dan enkel de zondagse dienst. Mijn vraagstelling voor dit essay luidt dan ook:

Welke invulling geeft de recente evangelicale ecclesiologie aan verbondenheid en daarbij het gemeente-zijn buiten de zondag?

Daar ligt voor mij ook een brandpunt voor de ideale gemeente: haar invulling doordeweeks. Dit ideaal wil ik vooral schetsen tijdens het behandelen van de verschillende theologen. Daarbij wil ik gelijk kijken hoe deze de vraagstelling beantwoorden. Aan het eind van dit essay wil ik een

¹ De eerlijkheid gebiedt me te zeggen dat niet de enige opdracht is waarin ik deze droom weergeef. Blijkbaar wijst zij op een belangrijk motief in mijn wetenschappelijke en dagelijkse handelen.

korte samenvatting van die bevindingen geven en dit uitbreiden naar mijn ecclesiologie. Hierbij probeer ik nog een verbinding te leggen met de praktijk van de gemeente.

De begrippen gemeente en kerk gebruik ik door elkaar. Per theoloog gebruik ik één hoofddocument, waarnaar ik verwijst door middel van een bladzijdenummer tussen haakjes. Andere verwijzingen staan in de noten.

Guder: Continuing conversion

D.L. Guder is in het college kort besproken. Een voorgaande kennismaking met hem heeft me ervan overtuigd dat hij niet kan missen in een essay over hedendaagse evangelicale ecclesiologie.

Guders ecclesiologie

Voor Guder ligt de fundering van de gemeente in "evangelism" (25²). Evangelism wordt vaak vertaald naar allerlei methodes en programma's (23). Dit is volgens Guder te reductionistisch. Men moet meer gebruik maken van de termen rond "evangelisatie" om evangelism te definiëren. Hij doelt dan voornamelijk op het begrip van missie en hoe deze de basis vormt van de theologie (25). Het Nieuwe testament geeft hier ook alle reden toe (1). Daarin is te lezen dat de Missio Dei evangel is; goed nieuws. Het verhaal van de bijbel maakt duidelijk dat dit historisch is (28-48). De missie nu is het getuigen. Zoals Jezus gezonden is door de Vader, zo worden ook zijn discipelen gezonden en zo ontstaat de gemeente als een getuigende gemeente (51). Dit getuigen heeft een aantal belangrijke aandachtspunten. Het is (62):

- theocentrisch (Gods redding door Christus)
- christocentrisch (evangelie van Christus)
- pneumatologisch (Heilige Geest geeft geloof, vrijheid en kracht)
- historisch (de particuliere en unieke gebeurtenissen)
- eschatologisch ("yet and not yet")
- ecclesiologisch (gemeente demonstreert evangelie)
- multicultureel en oecumenisch ("mission community" vertaalt evangelie)

In dit vertalend getuigen ligt een belangrijke uitdaging voor de gemeente: zij heeft zich namelijk door de geschiedenis heen te veel verbonden met de cultuur. Guder stelt zelfs dat zij gevangen is genomen door de cultuur (3-20).

In deel II van zijn boek gaat hij dan ook in op hoe de vertaling in de missie dan plaats moet vinden. De gemeente zich vaak beziggehouden met controle. Maar dat is juist tegengesteld aan de natuur van het continue proces van vertaling - van de overdracht van de inhoud van het evangelie. Het evangelie is juist historisch, ook in zijn voortdurende geschiedenismaken (93). Daarbij moet men continu bezig zijn met de "conversion" van de gemeente, zodat zij het evangelie niet reduceert. Zoals de kerk zich heeft gereduceerd tot een heilsinstituut moet zij

² In de tekst over Guder verwijzen de bladzijdenummers naar: Guder, D.L. (2000). *The continuing conversion of the church*. Grand Rapids (MI): Wm. B. Eerdmans Publishing Co.

zich blijvend blijven bekeren tot de "Missio Dei": tot de God die een relatie wil en bulkt van liefde.

In deel III gaat Guder in op de praktische invulling voor de voortdurende bekering van de gemeente. In eerste instantie is zij daarbij tastbaar in de lokale gemeente, die door de unieke en specifieke vertaling van het evangelie er telkens weer anders uitziet (146). De gemeente zal steeds gericht zijn op Christus en van Hem getuigen. Hier moet de gemeente ook in haar samenkomsten mee bezig zijn (153-159). Ook in de onenigheden die er zijn in de gemeente moet men zich richten op Christus en elkaar liefhebben. Juist in de discussies van de worstelende christenen is ruimte voor bekering (165-69).

Guders dagelijkse kerk

Wat valt er aan de hand van Guders ecclesiologie te zeggen over de kerk van alledag en de onderlinge verbondenheid?

In eerste instantie gaat hij in tegen het individualisme. Hij stelt dat het niet gaat om een individuele bekering, maar om een continue bekering - ook van de gehele gemeente. Het ecclesiologische aspect is dan ook belangrijk voor het getuigen van de boodschap: het zich verzamelen van de getuigen in de gemeente. Tegelijk lijkt het gebruiken van de culturele patronen in de formatie van de gemeente wel weer te duiden op een meer individualistische invulling (146). Later komt hij daar echter op terug door te stellen dat er ook cultuurkritiek nodig is. Dit komt ook overeen met zijn oproep tot het tegengaan van reductionisme.

In tweede instantie is er ook een besef van verbondenheid in het veelvuldig gebruik van het woord "elkaar" in de NT-gemeentebrieven. De leden zijn aan elkaar verbonden in Christus: daarbij horen frequent contact en communicatie, gezamenlijke aanbidding en activiteiten, wederzijdse verantwoordelijkheid en hulp (148). Dit laatste lijkt ook te wijzen op een gerichtheid die verder gaat dan de zondagse samenkomst, naar een gemeente die elkaar ook doordeweeks helpt.

In de derde instantie stelt Guder juist dat de christen in zijn dagelijks leven individueel het geïncarneerde evangelie is. De gemeente is een gemeente van missionarissen voor het dagelijks leven en zij moeten daarbij worden geholpen. Zij kan dat in het helpen ontdekken van hun gaven/missie, het geven van bijbelse en theologische ondersteuning en uitzenden (177-178). De volwassen leden zullen minder worden gezien, maar de opgroeiende/lerende leden meer (179). Dit wijst toch op een meer zelfstandige en individuele invulling voor het dagelijks leven van de gemeente.

Volf: Image of the Trinity

M. Volf is de tweede theoloog die ik hier behandel. Volf is beïnvloedt door Moltmann en dat is onder andere in zijn sociale triniteitsleer terug te vinden.

Volfs ecclesiologie

Het eerste deel van het bestudeerde boek van Volf geeft zijn reactie op de ecclesiologie van Ratzinger (als vertegenwoordiger van de Rooms katholieke theologie) en Zizioulas (als vertegenwoordiger van de Oosters-orthodoxe theologie). Voor dit essay is vooral zijn houding ten opzichte van Ratzinger van belang. Ratzinger stelt dat de kerk de lijfelijke Christus is. Hierin valt het "Ik" samen met het goddelijke "Gij" tot een "wij" (30-34³). Volf gaat tegen deze reductie van het subject in: de spanningsboog tussen de gemeenschap en het ik wordt op deze manier verkeerd opgelost (34). Ook Ratzingers notie dat de kerk het geschenk van geloof geeft gaat Volf te ver (37). Samen met de hiërarchische structuur zijn deze ideeën volgens Volf te wijten aan Ratzingers opvatting van de Triniteit (57, 67-72).

Hier vinden we een aanknopingspunt voor Volfs ecclesiologie die hij in het tweede deel van het boek uiteenzet. Volf stelt ten eerste dat voor het juiste begrip van de gemeente we moeten kijken naar Matt. 18:20: De gemeente is daar waar twee of drie vergaderd zijn in Jezus' naam (135). Daar is Christus ook: Christus leeft door de Heilige Geest in de gelovige én in de gemeente door de relaties die de gelovigen met elkaar hebben (145). Zijn opvatting van de Triniteit is hierbij bepalend: De relaties tussen de velen in de gemeente moeten de wederzijdse liefde van de Goddelijke personen reflecteren (195). De gemeente is niet één enkel subject, maar een gemeenschap van wederzijds afhankelijke personen (224). Alle leden hebben hun specifieke roeping tot het tonen van Gods genade door woorden en daden, dit kunnen zij enkel door de Heilige Geest (226). De gaven die zij hiervoor gekregen hebben zijn ook interdependent (231).

Volfs dagelijkse kerk

Volf schrijft (hier) niet veel over het door de weekse van de kerk. Hij bekent dit zelf: "Ik kijk bovenal naar de binnenkant van de gemeente; de buitenwereld en de missie van de gemeente zijn voor mij minder belangrijk" (7). Dit heeft ook alles te maken met zijn focus op de relaties in de Triniteit. Wel geeft Volf een belangrijke aanwijzing voor de verhouding tussen het leven van de gemeenten en het leven van alledag. Hij stelt dat de gemeente/gelovige cultuurgevoelig en cultuurkritisch moet zijn (5). Verbondenheid lijkt echter wel het leidmotief van zijn bijdrage te zijn. Hij trekt hierbij een parallel tussen de relaties in de Triniteit en de relaties tussen de gemeenteleden onderling. Dit heeft een aantal belangrijke gevolgen voor het begrip verbondenheid.

In eerste instantie bestaat de verbondenheid in een wederzijdse afhankelijkheid. De gemeente is hierop gefundeerd. Analooq aan de wijze waarop de goddelijke Personen in de Triniteit interdependent zijn, zo zijn de gemeenteleden interdependent. Volf ziet dit met name bij de charismata: deze zijn niet slechts voor het individuele geloof. Nee, de afzonderlijke charismata zijn interdependent.

³ De bladzijdennummers in de tekst over Volf refereren aan: Volf, M. (1998). *After our likeness: The church as the image of the Trinity*. Grand Rapids (MI): Wm. Eerdmans Publishing Co.

In tweede instantie wijst hij op de parallel tussen de afzonderlijke goddelijke Personen en de personen waaruit de gemeente bestaat. Men is gelijk en vrij. De afzonderlijke persoonlijkheden blijven in de gemeente bestaan. Deze garanderen namelijk de interdependentie en de afhankelijkheid van God voor het bestaan van deze gemeente.

In derde instantie wordt deze notie van de persoon als subject ook duidelijk met zijn idee over de rol die elk individu krijgt in de heilsoverdracht. Elk individu heeft namelijk zijn eigen roeping gekregen.

McClendon: Disciples of Christ

McClendons ecclesiologie is eigenlijk niet los verkrijgbaar. Zijn ecclesiologie is namelijk een integraal deel van zijn theologische en ethisch systeem. Toch wil ik hier proberen voor ons belangrijke kenmerken naar voren te brengen.

McClendons ecclesiologie

McClendon begint zijn zoektocht naar de christelijke gemeenschap met de opmerking dat juist de veelheid aan ecclesiologiën en niet haar schaarste ons voor vraagtekens zet (331⁴). Hoe komt het dat al die verschillende denominaties beweren de juiste doctrine te hebben? Hij wil zich dan ook gaan bezig houden met een oecumenische doctrine. De katholieke traditie lijkt hem te smal door de openbaring die alleen aan de kerk was gegeven, de liberale protestantse traditie vond hij teveel gefocust op het religieuze gevoel. Net zoals de andere twee types dat zijn, vindt hij (zelfs) de baptistische traditie provisioneel (344). Voor hem gaan de roots van het gemeente zijn terug op het joodse volk. Het volk van God is slechts een deel van de veelomvattende "heerschappij van God" (362). McClendon ziet het joodse volk en de gemeente als twee volken in het volk van God (hij haalt hierbij Gal. 6:15 aan) (363). De gemeente als cirkel daarin heeft een aantal kenmerken:

- Gods heerschappij: impliceert een gemeente bestaande uit discipelen, die zich onder Gods regels heerschappij stellen.
- Centrale plaats van Christus: het aanbreken van het Koninkrijk van God en de verbondenheid die gevormd is door het sterven en opstaan van Christus.
- De gemeenschapsvormende aanwezigheid van de Heilige Geest: deze leidt tot een gemeenschap die leeft tussen het "yet and not yet" (367).

Het is een gemeenschap van gelijken: gelijk aan charismata en gelijk aan verantwoordelijkheid voor de gemeenschap (369). Hierin speelt de Heilige Geest een belangrijke rol: deze zorgt voor onderlinge gemeenschap en extase, zoals al te zien was tijdens Pinksteren (437-438). Ze zijn een "people set apart", die eerlijk hun brood verdienen, maar belangrijker nog: het brood van het leven zijn voor anderen (369). Ieder lid is een "minister" (370). Dit is ook een belangrijk aspect naar de buitenwereld toe; men moet de grote (zendings)opdracht serieus nemen (424). Hiervoor

⁴ De bladzijdenummers in de tekst over McClendon zijn van het boek: McClendon, J.W. (1994). *Doctrine, Systematic Theology, Vol. 2*. Nashville: Abingdon Press.

zijn "faith" (geloofsoverdracht) en "faithfulness" (het voorleven van het geloof) twee kanten van dezelfde medaille (428).

McClendons dagelijkse kerk

McClendons visie op de gemeente is vooral gefocust op die allerbinnenste cirkel van Gods heerschappij. Christus' sterven en opstaan brengt verschillende volken in het volk van God, maar de gemeente van God wordt gevormd door het werk van de Heilige Geest. Zijn hieruit aanwijzingen voor verbondenheid en de dagelijkse kerk te distilleren?

In eerste instantie wijst McClendon ons op de Heilige Geest die de gemeenschap vormt. Alleen Zijn aanwezigheid leidt tot "fellowship and ecstasy".

In tweede instantie bestaat deze gemeenschap "intentional": de leden kiezen doelbewust om zich aan te sluiten. Hierbij hoort een verantwoordelijkheid voor die gemeenschap en het gebruiken van de charismata.

In derde instantie wordt de verbondenheid benadrukt doordat alle leden gelijk zijn, zij zijn verbonden door het sterven en opstaan van Christus. Dit noemt McClendon het "convictional" deel van de gemeenschap. Deze lokale, onderlinge gemeenschap bestaat uit discipelen die samen de bijbel bestuderen. Dit hermeneutisch samenkomen vormt doctrine.

Voor het dagelijkse leven focust McClendon met zijn missionaire Triniteit op een gemeenschap die gehoorzaam is aan de grote opdracht (433). De gemeenteleden moeten eerlijk hun brood verdienen, maar zijn als "minister" tegelijk het brood van het leven voor de omgeving. Dit doet hij door "faith" en "faithfulness", zodat de gemeente de wereld helpt zichzelf als wereld te zien (367).

Ecclesiologiën samengevat

Het valt op dat de verschillende ecclesiologiën allemaal direct verbonden zijn met het godsbeeld van de ecclesioloog. Guder ziet de Triniteit vooral in het kader van de zendende God en komt daarom uit bijeen sterk missionaire ecclesiologie. Volf focust veel meer op de relaties tussen de Personen van de Triniteit en komt daarmee op een ecclesiologie die gericht is op de relaties tussen gemeenteleden intern. McClendon heeft net als Guder een missionaire Triniteit, maar geeft ook door de verschillende Trinitarische Persoonlijkheden ruimte voor een gemeentewereld verhouding in zijn ecclesiologie.

Duidelijk is dat de drie ecclesiologiën elk op hun eigen manier veel nadruk leggen op de verbondenheid van de gemeenteleden onderling. Dit is of ingebed in de gerichtheid op Christus (Guder & McClendon), de Trinitarische relaties (Volf) of de aanwezigheid van de Heilige Geest (McClendon).

Het elke dag kerk zijn heeft minder de aandacht bij de behandelde eccesiologen. Soms wordt dit ook eerlijk bekend (Volf). We vinden voornamelijk een aanknopingspunt in het getuige zijn in de wereld. De gemeente helpt bij die unieke roeping van de gelovige (Volf) of vormt samen een hermeneutische gemeenschap om te bestuderen wat de Bijbel te zeggen heeft voor het dagelijks

leven (McClendon). Hiermee hangt bijvoorbeeld ook samen dat men als discipel de heerschappij van God duidelijk probeert te maken aan de wereld (McClendon). Bij Guder is een ander belangrijk aanknopingspunt het elkaar helpen.

Van Luijk: Dagelijkse verbondenheid?

Met deze bevindingen wil ik me storten op een eigen ontwerp van ecclesiologie. Hier zal dat voornamelijk een strompelen zijn, maar ik hoop een aantal ideeën uit te diepen. Bij elk puntje wil ik direct ingaan op de praktische invulling voor de begrippen verbondenheid en dagelijkse kerk.

Ontmoeting met God

De ontmoeting met God is primair: zij fundeert en voedt de gemeente. Zij is nooit af te dwingen en werpt de gemeente terug op de genade van God om zich te laten ontmoeten en aanwezig te zijn. Elke invulling van het gemeente-zijn heeft volgens mij dit element van nederigheid in zich nodig. Alle theologische en praktische aspecten van gemeente-zijn zijn ondergeschikt aan deze afhankelijkheid van God. Dit is, lijkt mij, kern van geloven en van gemeente-zijn.

Wij zijn niet alleen afhankelijk van God voor de ontmoeting, maar God wil ons ook ontmoeten (Zijn liefde) en kan ons ook ontmoeten (Zijn rechtvaardigheid en genade). Daarom kan die ontmoeting ook een ontmoeting in vreugde (vanwege Zijn liefde) en vrede (vanwege Zijn genade) zijn. De drie Personen van de Triniteit hebben daar denk ik, net zoals McClendon stelt, een eigen rol in. Tegelijk kunnen dezen niet los gezien worden en is de nadruk op één een uitnodiging tot sektarisme. Hoe we God (als Triniteit) zien bepaald niet alleen hoe we geloven, maar ook hoe we gemeente zijn. De eigenschappen van God zijn wellicht allen even belangrijk en een gemeente die teveel focust op één eigenschap wordt evenzo al gauw meer sektarisch. De ontmoeting met God gaat uit van een relatie die God met de mens heeft/wil. God wil zich continu met de mens verbinden en dat Hij dat doet is steeds weer te lezen en zien. Zo si de mens ook naar Gods beeld geschapen: relationeel (Volf). Al de kenmerken van het godsbeeld die de mens kent hebben te maken met de relationele kant van God - namelijk zoals Hij zich te kennen geeft (openbaart). Dit is een belangrijk aspect van het Gods gemeenschap zijn: de relatie of verbondenheid met (en door) God. God verbindt zich met de gemeente, zoals Hij zelfs beloofd in het "waar twee of drie in Mijn naam bij elkaar zijn, daar ben Ik in hun midden". Praktische gevolgen: De ontmoeting met God begint bij verbondenheid; verbondenheid met God. Het primaat ligt bij en in God (McClendon). De gemeente wordt gegeven door deze verbondenheid. Dit geldt voor alles wat zij doet en wordt door al haar leden vorm gegeven. Om Gods ontmoeting/verbondenheid niet door reductionisme te missen, is de afhankelijkheid van God steeds onmisbaar. De ontmoeting met God vindt niet alleen plaats tijdens de zondagse viering, maar ook in de dagelijkse levens van de gelovigen. Specifiek daar waar hij dit deelt met andere gelovigen (Gods belofte).

(bidden om Gods verbondenheid in alles wat gedaan wordt, ruimte geven voor individuele uitdrukking van verbondenheid met God (niet alleen door zang, spreken, muziek maken), studies naar Gods verbondenheid met mens (in (bijbelse) levens))

Ontmoeting met elkaar

De persoonlijke relatie die God met elk van de gelovigen heeft, geeft meer inzicht in wie God is. Al deze persoonlijke relaties helpen dus om God beter te leren kennen en Hem beter te ontmoeten in de gemeente. De gemeente ontmoet in het samenzijn God. Zij vormen samen een hermeneutische gemeenschap die Hem leren kennen. Hierbij staan zij in verbondenheid met heel Gods volk (McClendon).

Dat gebeurt in eerste plaats in hoe God zich door de bijbel heeft leren kennen aan andere mensen. Hiermee is de gemeente verbonden met Gods geschiedenis met de mens zoals die uit de bijbelse verhalen zichtbaar wordt. De vertaling en uitleving hiervan is gemeenschapsvormend en -continuerend.

In de tweede plaats ontmoeten zij Hem in de verhalen, geschriften en liederen van gelovigen die voor hen geleefd hebben. In het bijzonder zijn dit diegenen die tot de traditie van de gemeente behoren, maar moeilijk kan dit als enige gelden. Door zich te verbinden met deze voortgaande geschiedenis van God met de mens vindt men voorbeelden van het Woord van God dat steeds weer spreekt tot de mens.

Ten derde gebeurt dit nog steeds door de eigen levens van de gemeenteleden. Dit lijkt mij van wezenlijk belang voor een levende gemeente: Gods relatie met de mens is voortdurend. De vertaling en uitleving hiervan helpt de gemeenteleden in de relatie met God.

De verbondenheid tussen de gemeenteleden wordt dus niet alleen gegeven in het ontmoeten van God, maar ook in het met elkaar delen van verhalen uit het eigen leven in ontmoeting met God. Dit zijn getuigenissen in veel verschillende vormen: liederen, levenspraktijk, gebeden, leringen etc. De verbondenheid komt ook voort uit het feit dat de leden staan onder dezelfde heerschappij van God, zijn allen gecentreerd op Jezus en ieder uniek geïnspireerd door de Heilige Geest (McClendon). Elk persoon is uniek en interdependent van de andere gemeenteleden.

Praktische gevolgen: De afhankelijkheid van God en Zijn ontmoeten en verbinden met de mens wordt steeds weer voorgehouden door de gemeenteleden. Zij zijn daarin voor elkaar onmisbaar. Dit gebeurt door elkaar te vertellen van de eigen relatie met God en deze ook uit te leven, maar ook door Gods voortdurende relatie met de mens te bestuderen.

(ruimte voor getuigen en leren (uit Bijbel, traditie, levens nu), eigen gaven, opbouwen van elkaar)

Ontmoeting met anderen

De gemeente ontmoet niet alleen God of elkaar, maar loopt in deze wereld ook het risico om anderen te ontmoeten. Anderen die God nog niet ontmoet hebben. Dit is een aspect dat Guder

duidelijk maakt met de Missio Dei. Net als God Jezus zendt en Jezus Zijn discipelen zendt, zo zijn de gemeenteleden door God gezonden. Dit doet men door over de verbondenheid met God te vertellen én deze voor te leven ("faith and faithfulness"). Deze uitgezondenen zijn nog net zo goed gemeente als de discipelen van Jezus discipel waren van Jezus toen zij uitgezonden werden. De gemeente is namelijk aanwezig in dat gemeentelid. Zoals hij deel uitmaakt van die hermeneutische gemeenschap, neemt hij die ook met zich mee. In het dagelijks leven is het gemeentelid een afspiegeling van de ontmoeting die God met de mens heeft, niet alleen individueel, maar juist ook in een gemeenschap.

Praktische gevolgen: De gemeente helpt om de gelovige in het dagelijks leven de verbondenheid met God uit te leven in woorden en daden naar buitenstaanders toe.

(toerusting voor getuigen (in woorden en daden), dopen, lid zijn)

Ideale ontmoeting?

De ideale gemeente lijkt mij een gemeente van verbondenheid. De mens is een relationeel wezen: in eerste plaats in de relatie met God, maar net zo belangrijk in relatie tot elkaar. Dit is ook waar het grote gebod op doelt: God liefhebben met alles en je naaste als jezelf. Deze verbondenheid is er dus één van liefde. Hier staan de eerste Christenen om bekend en dit wordt ook in de NTbrieven benadrukt. Deze onderlinge liefde leidt tot frequentere ontmoetingen dan alleen de zondag, waarbij de liefdevolle verbondenheid met God centraal staat. Deze bezielt ook het spreken en handelen in ieders unieke roeping en getuigt naar anderen toe. Gods verbondenheid met de mens, verbindt de mens dagelijks met God en de ander.

Open eind

De onderzoeksvraag is voor mij nog onbevredigend beantwoord. Verbondenheid lijkt mij een kernmoment te zijn voor de ecclesiologie. De behandelde eccesiologen geven hiertoe alle aanleiding. Maar waartoe leidt deze verbondenheid? Communes zoals we ook nu nog zien (Amish) of meer individualistisch structuren (AA)? Is dit cultuurafhankelijk en in hoeverre is de huidige gemeentevorm dan cultuurgevoelig en cultuurkritisch?

Er blijven voor mij nog meer vragen omtrent de dagelijkse kerk. De verbinding tussen verbondenheid in de gemeente en het dagelijks leven is weinig scherper geworden. Is de gemeenschap een soort AA; van mensen die elkaar steeds op weg helpen maar in de dagelijkse worsteling niet aanwezig zijn? Of is uit de interdependentie op te maken dat de leden niet zonder elkaar kunnen en dagelijks elkaar willen of moeten(?) ontmoeten (zoals in Handelingen)?